

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

18 Mart 2021

Sayı :30824082-610 567296
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

.../.../2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste (8 Sayfa)

-Cevap Yazısı (58 Adet, 115 Sayfa)

7/32955
7/34528
7/37348
7/38519
7/38977
7/39965
7/39972-7/39974
7/40300-7/40301
7/40436-7/40437
7/40439-7/40440
7/40689

G.K.

7/40778-7/40780
7/40783-7/40784
7/40884
7/40946-7/40948
7/41052-7/41054
7/41144-7/41146
7/41149-7/41150
7/41152-7/41153
7/41156
7/41304-7/41306
7/41401
7/41404-7/41405

G.K.

7/41492-7/41496
7/41612-7/41614
7/41713
7/41715
7/41719-7/41720
7/41831-7/41833
7/42163
7/42725

G.K.

7/41495
SK 106

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT BAKAN'IN
TBMM 7/41495 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORU VE CEVABI**

SORU

Plastik malzeme üretimi dünya genelinde son 60 yılda 560 kat artmıştır. Her yıl en az 300 milyon ton plastik malzeme üretilmekte ve bu miktarın yüzde 2'sinin (8 milyon ton) deniz ve okyanuslara karıştığı tahmin edilmektedir. Plastiklerin denizlere karışmasının temel sebebi ise, kötü ve/veya hiç olmayan atık yönetimidir.

Geçtiğimiz yıllarda Endonezya'da öldükten sonra bir ulusal parkın sahiline vuran ispermesçet balinasının midесinden ağırlığı 6 kilogramı bulan 1000 parça plastik atık çıktığı açıklanmıştır. WWF (World Wildlife Fund - Doğal Hayatı Koruma Vakfı) Endonezya, hayvanın midесinden çıkan atıklardan bazılarını paylaşmıştır: "Sert plastik (19 parça 140 gr), plastik şişe (4 parça 150 gr), plastik poşet (25 parça 260 gr), terlik (2 parça 270 gr), tel parçaları (3,26 kg) ve plastik bardaklar (115 parça, 750 gr)."

Avrupa Birliği'nin sponsorluğunda, İtalya, İspanya, Fransa, Portekiz, Yunanistan, Tunus ve Türkiye'den katılan kurumların katkılarıyla yapılan denizlerdeki çöplerin deniz canlıları üzerindeki etkilerinin incelendiği INDICIT projesi kapsamında yapılan bir araştırmada ise 187'si canlı, 424'ü ölü olmak üzere 611 caretta caretta incelenmiş, caretta caretta ların yüzde 53'ünün sindirim sisteminde plastik kalıntısına rastlanmıştır. Ölmüş olan kaplumbağaların yüzde 63'ünün sindirim sisteminde plastik bulunurken, canlı olanların yüzde 31'inin dışkısında plastik kalıntısı tespit edilmiştir.

Öte yandan ise, deniz ve okyanus suyundaki mikroplastik miktarının sürekli artması, deniz canlıları ve insanlar için zaman içinde açığa çıkacak sağlık sorunlarının da artacağı anlamına gelmektedir. Örneğin 2017'de yapılan bir çalışmaya göre; Avrupalılar her yıl yedikleri gıdalar vasıtasıyla bünyelerine 11 bin mikroplastik parçası almakta, alman parçaların yüzde 99'u dışarı atılmakta, yüzde Tinin ise vücut tarafından absorbe edildiği tahmin edilmektedir. Dünya genelinde çeşitli ülkelerden toplanan çeşme suyu örnekleri üzerine çalışma yapan bir araştırma ekibi ise, örneklerin yüzde 83'ünün plastik parçacıkları içerdiğini tespit etmiştir.

Balıklar da bu mikroplastiklerden nasibini almaktadır. Örneğin; "Türkiye'deki Deniz Canlılarında Mikroplastik Kirliliği" raporunda Türkiye'de incelenen balıkların yüzde 44'ünün midесinde mikroplastik bulunduğu, balıkların midесinden çıkan mikroplastiklerin çoğu tek kullanımlık plastiklerden oluştuğu ifade edilmektedir. Rapordaki verilere göre; kefalın yüzde 64,8'inde, barbunun yüzde 63'ünde, mırmanın yüzde 34,3'ünde, tekirin yüzde 32,8'inde, istavritin yüzde 26,7'sinde; genel olarak tüm balıkların yüzde 44,3'ünde, kırmızı karidesin yüzde 18'inde ve midye dolmaların yüzde 91'inde mikroplastik vardır. Yani yaklaşık her iki balıktan biri mikroplastik içermektedir. Bu plastik kirliliğın sebeplerinin en başında ise tek kullanımlık plastikler gelmektedir. Önümüzdeki 30 yılda plastik üretiminin 125 kat artarak 33 milyar tona çıkacağı tahmin edilmektedir. Tüm bunların sebebi, insanlığın plastik bağımlılığıdır. Çözüm ise, plastikten kurtulmaktır. Bu bağlamda;

Hem ekosisteme hem canlı cansız yaşama hem halk sağlığına zarar veren hem de çevreyi en çok kirleten tek kullanımlık plastiklerin ülkemizde yasaklanması kararı ne zaman alınacaktır?

CEVAP

Çevre kirliliğinin önlenmesi, çevre duyarlılığı için farkındalık oluşturulması ve kaynakların verimli yönetimi amacıyla Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur. 2020 yılında plastik poşetlerin ücretlendirilmesi

uygulaması için “Plastik Poşetlerin Ücretlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Usul ve Esaslar” 22.12.2020 tarih ve 66745475-145.07-369212 sayılı Makam Oluru ile güncellenmiş ve yayımlanmıştır.

Hayatımıza 20. yüzyılın başlarında giren plastiklerin, dünya genelinde 1950’li yıllarda 1,5 milyon ton civarında olan üretim değerleri, günümüzde yıllık bazda 335 milyon tonu aşmıştır. Bugüne kadar üretildiği düşünülen 8 milyar ton plastik malzemenin en az yarısının atık hâlinde doğaya bırakıldığı, ağırlıklı olarak denizlerde ve okyanuslarda biriktiği görülmektedir. Ortalama kullanım ömrü 15 dakika olan ancak doğada çözünmesi 1.000 yılı bulabilen plastik poşetlerin sadece %1’i geri dönüştürülebilmektedir. 2019 yılı öncesinde, Türkiye’de plastik poşet üretimi miktarının yıllık 35 milyar adet civarında olduğu ve yine Türkiye’de bir kişinin, yılda ortalama 440 adet plastik poşet kullandığı bilinmektedir. Ülkemizde 1 Ocak 2019 tarihi itibarı ile plastik poşetlerin ücretlendirilmesi uygulaması başlatılmış ve satış noktalarında plastik poşetler ücretli olarak temin edilmeye başlanmıştır. 2019 ve 2020 yıllarında plastik poşet kullanımında yaklaşık % 75’lik azalma gerçekleşmiş ve bu azalma oranı sadece atık yönetimi açısından değerlendirildiğinde 290.000 ton plastik atığın oluşumunun engellenmiş olduğu belirlenmiştir. 2019 ve 2020 yılındaki plastik poşet kullanımındaki azalma oranları ile Ülkemizde plastik poşet üretimi için gerekli plastik hammadde ithali de önlenmiş ve yaklaşık 2 milyar Türk Lirası tasarruf edilmiş olmakla birlikte yaklaşık 12.000 ton sera gazı salımı da engellenmiştir.

Ayrıca, çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik düzenlemelerin yer aldığı Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 10.12.2018 tarih ve 30621 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çevre Kanunu’na eklenen geri kazanım katılım payı başlıklı Ek Madde 11’de “Yurt içinde piyasaya arz edilen bu Kanunun ek-1 sayılı listesinde yer alan ürünlerden poşetler için satış noktalarından, diğer ürünler için piyasaya süren/ithalatçılardan bu listede belirtilen tutarda geri kazanım katılım payı tahsil edilir...” hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm gereğince Bakanlığımızca hazırlanan Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmelik 31/12/2019 tarihli ve 30995 (4. Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelikte Kanunun ek-1 sayılı listesinde yer alan ürünlerden (plastik poşet, lastik, akümülatör, pil, madeni yağ, bitkisel yağ, ilaç, elektrikli ve elektronik eşya ile içecek ambalajı dâhil tüm ambalajlar) poşetler için satış noktalarından, diğer ürünler için piyasaya sürenlerden/ithalatçılardan tahsil edilecek geri kazanım katılım paylarının belirlenmesi ve bu payların beyan edilmesine, tahsilatına ve izlenmesine yönelik esaslar belirlenmiştir. İnce plastik poşetler de bu kapsamda ambalaj olarak değerlendirilmekte olup; piyasaya sürenlerince geri kazanım katılım payı ödemesine tabidir.

Diğer taraftan, Ülkemizde Sıfır Atık Projesi kapsamında yürütülen atık önleme ve azaltımına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir. Tek kullanımlık plastiklerin satış ve kullanımına ilişkin faaliyet planlaması çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda, Bakanlığımızca hazırlanarak 12.07.2019 tarih ve 30829 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sıfır Atık Yönetmeliği “Atık Oluşumunun Önlenmesine Ve Azaltılmasına İlişkin Esaslar” başlıklı Ek-2’sinde yer alan “ Atık oluşumunun önlenmesi ve azaltılması için asgari olarak; kaynakların verimli kullanılması amacıyla sürdürülebilir üretim ve tüketim modelleri geliştirilerek dayanıklı, tamir edilebilir, yeniden kullanılabilir ve iyileştirilebilir ürünlerin tasarlanması, üretilmesi ve kullanılması ve alternatifi olması halinde, tek kullanımlık/kullan at ürünler yerine yeniden kullanılabilir ürünlerin tercih edilmesi esastır.” hükümleri doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilecektir. Sıfır Atık Belgesi başvuruları dahilinde de söz konusu faaliyetler dikkate alınacaktır.